

BİLİMSEL ÇALIŞMALAR BÜLTENİ

Bülten No: 3
Aralık 2025

Bilimsel Çalışmalar Bülteni

Hazırlayan: Bilimsel Çalışmalar Müdürlüğü

Dilara Öztekin Çetin

Duygu Kurumlu

İrem Yalçinkaya

Nesrin Özkan

Sena Kuzgun

Sümeyye Karavaş

*Bu bülten, 2020 yılından itibaren 6 ayda bir yayımlanmakta olup bağımlılıklar alanındaki bilimsel gündemi okuyucusuyla buluşturmayı ve Yeşilay yöneticileri, çalışanları ve bağımlılık alan uzmanlarına ulaşmayı hedeflemektedir.

Görüşlerinizi Önemsiyoruz:

Bültenimizi geliştirmek ve daha etkili hâle getirmek için görüş ve önerilerinizi almak istiyoruz. Bağlantıya tıklayarak ya da QR kodu okutarak geri bildirim formunu doldurabilir ve bültenin gelişimine katkı sağlayabilirsiniz:

<https://forms.office.com/r/QrfG6E8Kc6>

İçindekiler

BAĞIMLILIKLARLA ASIRLIK MÜCADELE: YEŞİLAY.....	5
1. BAĞIMLILIKLAR ALANINDA ULUSAL VE ULUSLARARASI GÜNCEL ARAŞTIRMALAR.....	7
1.1. Alkol Tüketimi ile İlgili Güncel Araştırmalar.....	8
1.2. Tütün Ürünleri Kullanımı ile İlgili Güncel Araştırmalar.....	10
1.3. Madde Kullanımı ile İlgili Güncel Araştırmalar.....	12
1.4. Davranışsal Bağımlılıklar (Kumar, Oyun vb.) ile İlgili Güncel Araştırmalar.....	15
2. BİLİMSEL PROJELER.....	19
2.1. 15 Yaş ve Üzeri Nüfusta Sağlık Davranış Araştırması	20
3. BİLİMSEL YAYINLAR	21
3.1. Türkiye Kumar Raporu	22
3.2. ADDICTA: The Turkish Journal on Addictions.....	22
3.2.1. ADDICTA: The Turkish Journal on Addictions 2025 Yılı Güz Sayısı.....	23
3.2.2. ADDICTA 6.Küresel Davranışsal Bağımlılıklar Kongresi Bildiri Kitabı Ek Sayısı	23
3.2.3. ADDICTA Davranışsal Bağımlılıklar Özel Sayısı.....	23
4. BİLİM KURULU 2025 YILI FAALİYETLERİ	24
5. BİLİMSEL ETKİNLİKLER VE TOPLANTILAR	26
5.1. Düzenlenen Bilimsel Etkinlikler.....	27
5.1.1. Davranışsal Bağımlılıklar Sempozyumu: Yapay Zekâ ve Sonrası	27
5.1.2. İlaçların Kötüye Kullanımı Durum Değerlendirme Çalıştayı	28
5.1.3. Çocukluk ve Çocuk Dostu Dijital Oyunlar Çalıştayı.....	28
5.2. Bilimsel Toplantı Katılımları	29
5.2.1. ISAJE 2025 Yılı Toplantısı.....	29
6. LİSANSÜSTÜ TEZ ARAŞTIRMA BURSUSU DESTEK PROGRAMI	30
6.1. Yeşilay Lisansüstü Tez Araştırma Bursu Destek Programı	31

Bağımlılıklarla Asırlık Mücadele: Yeşilay

Bağımlılıklarla Asırlık Mücadele: YEŞİLAY

1920 yılında faaliyete başlayan Yeşilay, insan onurunu ve saygınlığını temel alan, toplumu ve gençliği ayırım gözetmeden zararlı alışkanlıklardan korumak için çalışan, millî ve ahlaki değerleri gözeterek bağımlılıklarla mücadele eden; bilimsellik ilkesi doğrultusunda önleyici ve rehabilite edici halk sağlığı ile savunuculuk çalışmaları yürüten bir sivil toplum kuruluşudur.

Alkol bağımlılığıyla mücadele hedefiyle kurulan Yeşilay'ın, kuruluşundan günümüze bağımlılık türlerinin artmasıyla birlikte tüzüğüne yeni çalışma alanları eklenmiştir. Alkol-den sonra tütün, madde, kumar ve teknoloji bağımlılıkları da mücadele alanlarına dâhil edilmiştir. Türkiye genelinde 120 Yeşilay şubesi, dünya genelinde ise 65 Ülke Yeşilayı bulunmaktadır. Yeşilay, 2013 yılında yapılan tüzük deği-

şikliğiyle çalışma alanlarına rehabilitasyon hizmetlerini de eklemiştir. 2015 yılında Yeşilay Danışmanlık Merkezi (YEDAM) kurulmuştur. Türkiye genelinde ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde olmak üzere toplam 107 YEDAM aracılığıyla bağımlı bireylere ve yakınlarına ücretsiz psikososyal destek hizmeti sunulmaktadır. 115 YEDAM Danışma Hattı üzerinden hizmetlere erişim sağlanabilmektedir. Toplum bağımlılıklardan korumak ve bilinçlendirmek amacıyla yürüttüğü çalışmalar dolayısıyla Yeşilay, 1934 yılından bu yana "Kamuya Yararlı Cemiyetler" arasında yer almaktadır. "Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi (ECOSOC) Özel Danışmanlık Statüsü"ne ve "Avrupa Kalite Yönetimi Vakfı (EFQM) Mükemmeliyette 5 Yıldızlı Yetkinlik Belgesi"ne sahip olan Türkiye'nin tek sivil toplum kuruluşudur.

Vizyon

Yeşilay'ın bağımlılıklarla mücadelede ulusal ve uluslararası düzeyde öncü rol oynamasıdır.

Misyon

Yeşilay, insan onurunu ve saygınlığını temel alan, toplumu ve gençliği ayırım gözetmeden zararlı alışkanlıklardan korumak için çalışan, millî ve ahlaki değerleri gözeterek ve bilimsel metotlar kullanarak alkol, tütün, uyuşturucu madde, kumar ve teknoloji bağımlılıklarıyla mücadele eden; önleyici ve rehabilite edici halk sağlığı ve savunuculuk çalışmaları yürüten bir sivil toplum kuruluşudur.

Amacımız

Yeşilay, yurdumuzda ahlâkî ve kültürel bir kalkınma atmosferi içinde; alkol, tütün ve madde bağımlılığı gibi toplumun ve gençliğin beden ve ruh sağlığını tahrip eden bağımlılıklar yanında, kumar ve teknoloji bağımlılığı gibi gençliğe ve topluma zarar veren bütün zararlı alışkanlıklarla mücadele etmek, millî kültürüne bağlı nesiller yetiştirmek amacı ile kurulmuştur.

Yeşilay bu çerçevede bağımlılıklarla mücadele etmek üzere, toplumun bilinç, güç ve kaynaklarını harekete geçirir; insan onur ve saygınlığının korunması doğrultusunda her koşulda, yerde ve zamanda desteğe muhtaç insanlara yardım eder, toplumun bağımlılıklarla mücadele kapasitesinin geliştirilmesine sürekli katkıda bulunur. Bu amaç doğrultusunda ulusal ve uluslararası kamu, özel ve sivil toplum kuruluşlarıyla gerekli iş birliği ve ortak çalışma organizasyonlarını geliştirir.

Faaliyetler

- Bağımlılıklarla mücadelede bilimsel ve kanıta dayalı yöntemler kullanarak araştırma, geliştirme faaliyetleri yürütür ve aldığı sonuçlara göre projeler üretir ve uygular.
- Yeşilay, bilimsel ve akademik çalışmaları destekler. Dokümantasyon merkezi oluşturarak Yeşilay Yayınları aracılığı ile gazete, dergi, kitap ve bültenler yayınlar.
- Üye ve gönüllü ağını güçlendirerek yurt içinde ve yurt dışında teşkilatlanma çalışmaları yaparak geniş kitlelere ulaşmayı amaçlar.
- Bağımlılıklarla mücadelede yazılı ve görsel medyayı, internet ve sosyal medya ağlarını aktif bir mücadele alanı olarak görür ve mesajların toplumun tüm kesimlerine aktarılması için çalışır.
- İlkokullarda, ortaokullarda, liselerde ve üniversitelerde Yeşilay Kulüpleri kurarak; çocuklar ile gençlerde bağımlılıklarla ilgili farkındalık oluşturur.
- Kamu kurum ve kuruluşlarıyla iş birliği içerisinde bağımlılıklarla mücadele amaçlı yaygın ve örgün eğitim kurumları için müfredat hazırlar, yüz yüze ve uzaktan eğitim içeriği oluşturur, bağımlılıklarla mücadelede eğitim mecralarında aktif olarak yer alır.
- Çalışma alanına uygun uluslararası teşkilatlarla iş birliği yapar. Yurt dışında Yeşilayların kurulmasına öncülük eder.
- Dünyada bağımlılıklarla mücadele eden uluslararası çatı kuruluşların oluşumunda yer alır veya oluşumuna önayak olur.
- Bağımlılıklarla mücadelede yasal mevzuatın geliştirilmesi için savunuculuk çalışmaları yaparak toplumsal farkındalığı artırmaya çalışır.
- Ülke çapında faaliyet ve etkinlikler yoluyla bağımlılıklarla ilgili farkındalığı artırmak için çalışır.
- Çalışma alanı ile ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile ortak proje ve faaliyetler yürütür. Ulusal ve uluslararası birliklere, çatı kuruluşlara ve federasyonlara katılır; çalışma alanı ile ilgili tüm paydaşlarla etkili iş birliği geliştirir.

ÇALIŞMA ALANLARIMIZ

Alkol Bağımlılığı

Tütün Bağımlılığı

Madde Bağımlılığı

Davranışsal bağımlılıklar (kumar, oyun vb.)

1. Bağımlılıklar Alanında Ulusal ve Uluslararası Güncel Araştırmalar

1.1. ALKOL TÜKETİMİ İLE İLGİLİ GÜNCEL ARAŞTIRMALAR

Rapor 1: OECD Bir Bakışta Sağlık 2025 Raporu¹

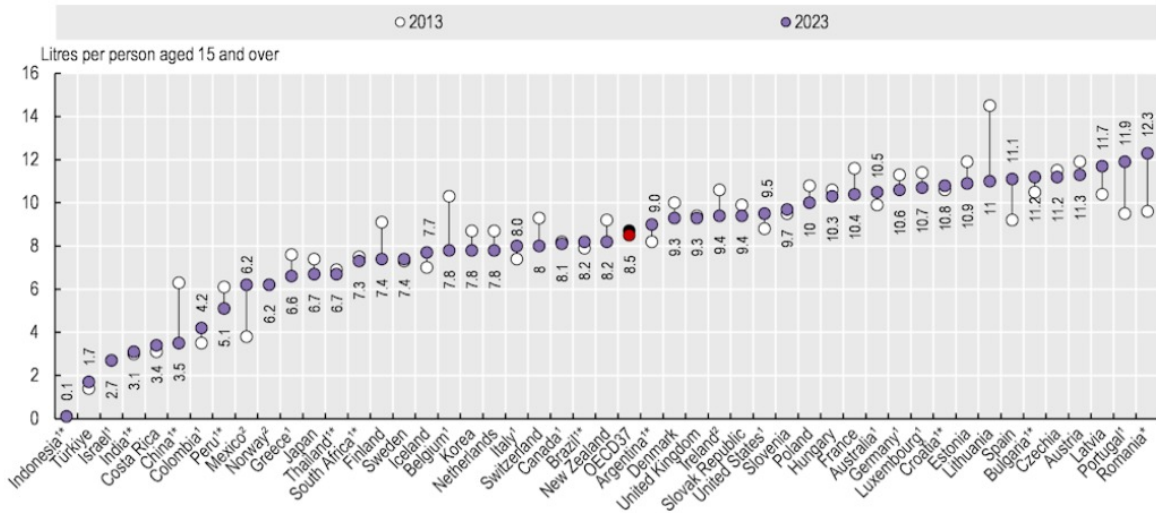
Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) tarafından yayımlanan *Bir Bakışta Sağlık 2025* Raporu verilerine göre, OECD ülkelerinde kişi başına düşen yıllık ortalama alkol tüketimi yaklaşık **8,5 litredir**. Yetişkinlerin **%27'si ayda en az bir kez** aşırı miktarda alkol tükettiğini belirtmektedir. Gençler arasında da alkol kullanımı yaygındır. **15 yaşındaki çocukların %38'i** son bir ay içinde alkol içtiğini söylemiştir. Daha küçük yaş gruplarında da bu durum görülmektedir. 13 yaşındaki çocukların %15'i, 11 yaşındakilerin ise %5'i son bir ayda alkol tüketimi bildirmiştir.

OECD ülkeleri arasında alkol tüketim düzeyleri önemli farklılıklar göstermektedir (Bk. Şekil 1). OECD ülkelerinin yaklaşık üçte birinde kişi başına yıllık alkol tüketimi 10 litre'nin üzerindeyken, Türkiye kişi başına yıllık 2 litre'nin altında alkol tüketimiyle en düşük tüketim düzeyine sahip ülkeler arasında yer almaktadır. Son on yıllık dönemde OECD ülkelerinin genelinde alkol tüketiminde bir azalma eğilimi gözlenmekle birlikte, bazı ülkelerde kişi başına tüketimin önemli ölçüde arttığı görülmektedir. Aşırı alkol tüketim (binge drinking) oranları da ülkeden ülkeye değişmekte olup, yaklaşık %15 ile %40 arasında seyretmektedir.

Erken yaşta alkol kullanımı OECD ülkelerinde yaygın bir sorun olarak öne çıkmaktadır. 2022 yılında **15 yaşındaki gençlerin %60'ı yaşamında** en az bir kez alkol kullandığını, %38'i ise son bir ay içinde alkol tükettiğini bildirmiştir. Aylık alkol kullanımı daha erken yaşlarda da görülmekte; **11 yaşındaki çocukların %5'i, 13 yaşındakilerin ise %15'i** son bir ayda alkol tükettiğini ifade etmektedir. Buna ek olarak, OECD ülkelerinde 15 yaş ve üzeri bireylerin yaklaşık %27'si son bir yıl içinde ayda en az bir kez aşırı alkol tükettiğini bildirmiştir. Ergenlik döneminde tekrarlayan sarhoşluk deneyimleri önemli bir halk sağlığı sorunu olarak öne çıkmakta; 15 yaşındaki ergenlerin yaklaşık %22'si yaşamları boyunca birden fazla kez sarhoş olduğunu belirtmektedir. Cinsiyetler arasında belirgin bir fark bulunmamakla birlikte, son yıllarda erkeklerdeki düşüş eğiliminin duraksadığı, kızlarda ise sarhoşluk yaygınlığının yeniden artış gösterdiği dikkat çekmektedir. Gençler arasında alkol kullanımına ilişkin bu veriler, çocuklar ve ergenler arasında alkol kullanımını önlemeye yönelik koruyucu ve önleyici politikaların güçlendirilmesinin önemine işaret etmektedir.

Rapor 2: Dünya Sağlık İstatistikleri 2025: Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Kapsamında Sağlığı İzlenmesi²

Dünya Sağlık Örgütü'nün her yıl yayımladığı Dünya Sağlık İstatistikleri 2025 Raporu, alkol tüketimini bulaşıcı olmayan hastalıklar, ruhsal sorunlar ve yaralanmalarla ilişkili önemli

Şekil 1. 2013 ve 2023 Yıllarında 15 Yaş ve Üzeri Nüfusta Toplam Alkol Tüketimi (OECD, Bir Bakışta Sağlık 2025)

1 Organisation for Economic Co-operation and Development, Health at a Glance 2025 (OECD, 2025), erişim tarihi 11 Aralık 2025, https://www.oecd.org/en/publications/health-at-a-glance-2025_8f9e3f98-en.html

OECD tarafından düzenli aralıklarla yayımlanan Bir Bakışta Sağlık Raporu, OECD üyesi ülkelerde nüfusun sağlık durumu, sağlık risk faktörleri (tütün ve alkol kullanımı dâhil), sağlık hizmetlerine erişim ve hizmet kalitesi ile sağlık harcamalarına ilişkin göstergeleri karşılaştırmalı olarak sunan kapsamlı bir rapordur.

2 World Health Organization, World Health Statistics 2025: Monitoring Health for the Sustainable Development Goals (WHO, 2025), erişim tarihi 11 Aralık 2025, <https://www.who.int/publications/i/item/9789240110496>

bir halk sağlığı riski olarak ele almaktadır. Bu rapor, Küresel Alkol Eylem Planı (2022-2030) doğrultusunda, alkolün zararlı kullanımının 2010 yılına kıyasla 2030'a kadar en az %20 oranında azaltılmasını küresel bir hedef olarak vurgulamaktadır. Rapora göre, 2010-2022 döneminde kişi başına alkol tüketimi küresel düzeyde %12 azalarak 5,7 litreden 5,0 litreye gerilemiştir. Mevcut düşüş eğiliminin sürmesi hâlinde, belirlenen 2030 hedefine ulaşılmasının mümkün olabileceği öngörülmektedir. Bölgesel karşılaştırmalarda Doğu Akdeniz Bölgesi, en düşük alkol tüketim düzeyine sahip bölge olarak öne çıkarken Avrupa Bölgesi, tüketimde azalma kaydetmesine rağmen kişi başına alkol tüketiminin en yüksek olduğu bölge olmaya devam etmektedir.

Makale 1: Türkiye Trabzon'da Üniversite Öğrencileri Arasında Alkol Kullanımı, Alkol Kullanım Bozukluğu Yaygınlığı ve Risk Faktörleri: Kesitsel Bir Çalışma³

Bu çalışma, Trabzon'daki üç üniversiteden 6 bini aşkın öğrenciyi kapsayan bir araştırma olup üniversite gençlerinde alkol kullanımını, alkol kullanım bozukluğu (AKB) yaygınlığını ve buna ilişkin risk etkenlerini incelemektedir. Çalışmaya katılan öğrencilerin yaklaşık dörtte biri (%24,1) son bir yılda alkol kullandığını bildirmiş, %4,9'unun ise AKB ölçütlerini karşıladığı görülmüştür. Bu oranlar, genel yetişkin nüfusa kıyasla belirgin biçimde daha yüksektir. Bulgular, alkol kullanımının erkek öğrencilerde, aileden ayrı yaşayanlarda, tütün ürünleri kullananlarda ve ailesi ile yakın arkadaşları alkol kullanan gençlerde daha yaygın olduğunu göstermektedir. AKB açısından en güçlü risk faktörleri arasında tütün ürünleri kullanımı, babanın ve özellikle yakın arkadaşın alkol kullanması öne çıkmaktadır. Öğrencilerin büyük bölümü alkolü eğlenmek için kullandığını belirtirken AKB olan gençler; psikolojik sıkıntılarla baş etmek, iyi hissetmek veya alkolü içeceklerin tadını sevdikleri için alkol tükettiklerini belirtmiştir. Bu çalışma, üniversite öğrencilerinde alkol kullanımının sosyal çevre ve yaşam alışkanlıklarıyla yakından ilişkili olduğunu göstermektedir.

Makale 2: Dijital Alkol Pazarlamasına Maruz Kalma ile Alkol Kullanımı Arasındaki İlişki: Sistemik İnceleme ve Meta-Analiz⁴

Bu çalışma, dijital ortamlarda alkol pazarlama içeriklerine maruz kalmanın alkol kullanım davranışlarıyla ilişkisini değerlendirmektedir.

Çalışmada, 17 ülkeden, büyük çoğunluğunu 11-17 yaş arası ergenlerin oluşturduğu toplam 62.703 katılımcının verileri incelenmiştir. Bulgular, dijital alkol pazarlama içeriklerine maruz kalan gençlerin, maruz kalmayanlara kıyasla son 30 günlük alkol kullanımı, aşırı alkol tüketimi ve alkol kullanımına başlama eğilimi gibi davranışları bildirme olasılıklarının daha yüksek olduğunu göstermiştir. Özellikle sosyal medyada karşılaşılan pazarlama içeriklerinin, diğer dijital platformlara kıyasla daha güçlü bir etki gösterdiği; ergenlerde bu etkinin yetişkinlere göre daha belirgin olduğu görülmüştür. Genel olarak bu çalışma, dijital alkol pazarlama içeriklerinin gençlerde alkol kullanımına başlama ve kullanımı sürdürme açısından önemli bir risk faktörü olduğunu göstermektedir.

Makale 3: Farklı Toplumlarda Alkol Kullanımı ve Demans Riski: Kohort, Vaka-Kontrol ve Mendelci Rastgeleleme Yaklaşımlarından Kanıtlar⁵

Bu çalışma, alkol kullanımının demans gelişimiyle ilişkisini hem büyük ölçekli gözlemsel veriler hem de genetik yaklaşımlarla inceleyen kapsamlı bir araştırmadır. Çalışmada, ABD ve İngiltere'den yüz binlerce yetişkini içeren iki geniş kohort kullanılmış; ayrıca farklı ülkelere 2,4 milyon kişinin genetik verileri incelenmiştir. Gözlemsel veriler, alkol kullanımı ile demans arasında U şeklinde bir ilişki olduğunu, yani içmeyenlerde ve çok yüksek miktarda içenlerde riskin arttığını göstermiştir. En yüksek risk, alkol kullanım bozukluğu olan kişilerde görülmüştür. Ancak uzun süreli takipler, demans gelişmeden önce alkol tüketiminde düşüş görüldüğünü ortaya koymuş ve hafif içmenin koruyucu gibi görünmesinin aslında erken bilişsel gerilemenin bir sonucu olabileceğini düşündürmüştür.

Genetik analizler ise alkol kullanımının herhangi bir düzeyde koruyucu etkisi olmadığını, aksine alkol kullanımı arttıkça demans riskinin de sürekli olarak yükseldiğini göstermiştir. Özellikle alkol kullanım bozukluğuna genetik yatkınlığı yüksek olan kişilerde demans riskinin anlamlı biçimde arttığı bulunmuştur. Bu çalışma, alkol tüketiminin demans riskini artırdığını ve toplumda alkol kullanımının azaltılmasının demansın önlenmesi açısından önemli bir faktör olabileceğini göstermektedir.

3 Cansu Agrali Gundogmus, et al., "Prevalence of Alcohol Use and Alcohol Use Disorder and Risk Factors among University Students: A Cross-Sectional Study in Trabzon, Türkiye," *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 12, no 3, (2025): 294-301, <https://doi.org/10.5152/ADDICTA.2025.24030>

4 Scott I Donaldson, et al., "Association Between Exposure to Digital Alcohol Marketing and Alcohol Use: A Systematic Review and Meta-Analysis," *Lancet Public Health*, 10 (2025): e912-22, [https://doi.org/10.1016/S2468-2667\(25\)00219-1](https://doi.org/10.1016/S2468-2667(25)00219-1)

5 Anya Topiwala, et al., "Alcohol Use and Risk of Dementia in Diverse Populations: Evidence from Cohort, Case-Control and Mendelian Randomisation Approaches," *BMJ Evidence-Based Medicine*, (2025) <https://doi.org/10.1136/bmjebm-2025-113913>

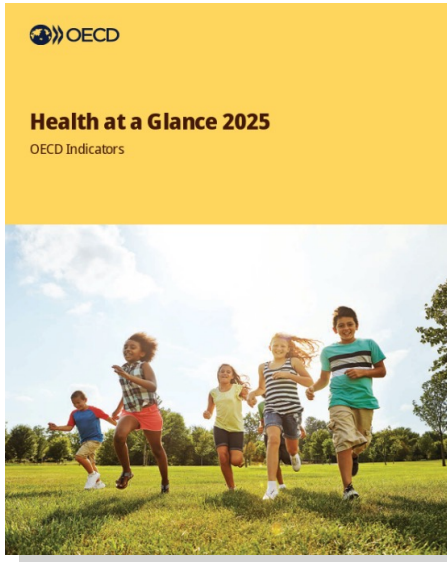
1.2. TÜTÜN ÜRÜNLERİ KULLANIMI İLE İLGİLİ GÜNCEL ARAŞTIRMALAR

Rapor 1: OECD Bir Bakışta Sağlık 2025 Raporu⁶

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) tarafından yayımlanan Bir Bakışta Sağlık 2025 Raporu verilerine göre, son on yılda OECD ülkelerinin çoğunda sigara kullanımı azalırken elektronik sigara (e-sigara) kullanımı artış göstermiştir. Tütün ürünlerinin kullanımı hâlâ önemli bir halk sağlığı sorunu olmaya devam etmektedir ve 2022 yılında OECD ülkelerinde yetişkinler arasında tahminen 1,25 milyon ölüme neden olmuştur.

OECD ülkeleri genelinde, 2023 yılında **15 yaş ve üzerindeki nüfusun %14,8'i her gün sigara kullanmıştır**. Türkiye, günlük sigara tüketim oranının en yüksek olduğu ülkelerden biridir ve nüfusun en az dörtte biri her gün sigara kullanmaktadır.

OECD ülkelerinde erkekler kadınlara kıyasla daha yüksek oranda sigara kullanmaktadır. 2023 yılında erkeklerin ortalama %18,5'i, kadınların ise %11,4'ü sigara kullandığını belirtmiştir. Türkiye'de cinsiyetler arası fark oldukça belirgindir (yaklaşık %25 oranında).

Şekil 2. OECD Bir Bakışta Sağlık 2025 Raporu

Son on yılda, OECD ülkelerinin çoğunda **sigara kullanım oranları düşmüştür** ve 2013'ten bu yana ortalama yaklaşık dörtte bir oranda azalma görülmüştür. Buna paralel olarak, yetişkinler arasında **elektronik sigara kullanımı çoğu OECD ülkesinde artmıştır**. Bazı ülkelerde sigarayı bırakmaya yardımcı bir araç olarak görülse de e-sigara aynı zamanda bir yaşam tarzı tercihi hâline de gelebilmektedir. 2016-2023 döneminde, düzenli e-sigara kullanımı OECD ülkeleri ortalamasında %3'ten %6'ya yükselmiştir.

Dünya genelinde sigara kullanımını azaltmaya yönelik politikalar yaygınlaşmış olup, OECD ülkelerinin büyük çoğunluğu tütün vergilendirmesi ve paketler üzerindeki sağlık uyarıları gibi temel tütün kontrol önlemlerini hayata geçirmiştir. Elektronik sigaraların yasal olduğu OECD ülkelerinde ise çoğunlukla mevcut tütün mevzuatına dayanan düzenleyici çerçeveler uygulanmakta; buna karşın reklam yasakları, kamusal alan kısıtlamaları ve sigarayı bırakmaya yönelik destekler bazı ülkelerde sınırlı kalmaktadır.

Rapor 2: 2000-2024 Tütün Kullanım Yaygınlığı Eğilimlerine İlişkin Küresel DSÖ Raporu ve 2025-2030 Öngörülleri⁷

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından altıncısı yayımlanan bu rapor, 15 yaş ve üzeri nüfusta tütün kullanım yaygınlığına ilişkin 2000-2024 dönemini kapsayan küresel ve bölgesel tahminleri sunmakta ve 2030 yılına yönelik eğilim tahminlerini ortaya koymaktadır. Raporda, tütünün önlenabilir ölüm nedenleri arasında ilk sıralarda yer aldığı ve küresel halk sağlığı açısından önemli bir yük oluşturmaya devam ettiği vurgulanmaktadır.

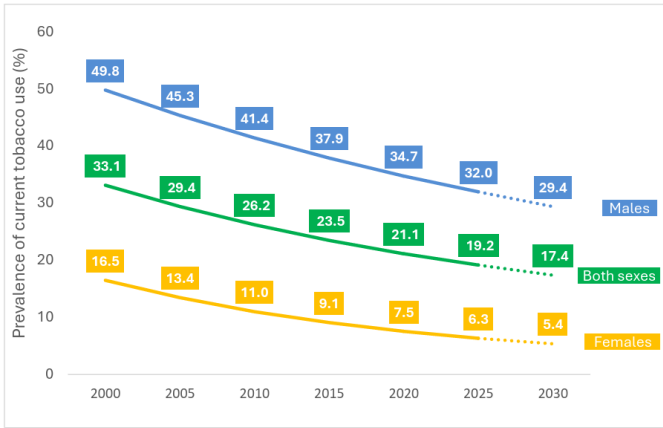
DSÖ'nün tütün kullanımına ilişkin küresel değerlendirmesinde, 2000 yılından 2024'e uzanan dönemde dünya genelinde **tütün kullanımının önemli ölçüde azaldığı görülmektedir**. 2000 yılında %33,1 olan 15 yaş üzeri küresel tütün kullanımı, 2024 tahminlerine göre %19,5'e kadar düşmüştür; 2025 için öngörülen değer %19,2'dir (Bk. Şekil 3). Mevcut düşüş eğiliminin sürmesi halinde **küresel hedef seviyesine 2028 yılı civarında ulaşılacağı** belirtilmektedir. Ancak bu ilerlemeye rağmen tütün kullanımı, küresel ölçekte önemli bir halk sağlığı sorunu olmayı sürdürmektedir.

Tütün kullanımında **cinsiyet farklılıklarına** bakıldığında, erkeklerde kullanım oranları kadınlara kıyasla daha yük-

6 Organisation for Economic Co-operation and Development, Health at a Glance 2025 (OECD, 2025), erişim tarihi 11 Aralık 2025, https://www.oecd.org/en/publications/health-at-a-glance-2025_8f9e3f98-en.html

OECD tarafından düzenli aralıklarla yayımlanan Bir Bakışta Sağlık Raporu, OECD üyesi ülkelerde nüfusun sağlık durumu, sağlık risk faktörleri (tütün ve alkol kullanımı dâhil), sağlık hizmetlerine erişim ve hizmet kalitesi ile sağlık harcamalarına ilişkin göstergeleri karşılaştırmalı olarak sunan kapsamlı bir rapordur.

7 World Health Organization, Global Report on Trends in Prevalence of Tobacco Use 2000-2024 and Projections 2025-2030 (WHO, 2025) erişim tarihi: 10 Aralık 2025, <https://www.who.int/publications/i/item/9789240116276>

Şekil 3. Cinsiyete Göre Tütün Kullanımı Yaygınlığındaki Küresel Eğilimler, 2000-2030 (2024'e Kadar Tahminler, 2030'a Kadar Projeksiyonlar)

sek olup, düşüş hızı daha yavaştır. Erkeklerde kullanım oranı 2000 yılında %49,8 iken, 2024'te %32,5'e düşmüştür; kadınlarda ise aynı dönemde %16,5'ten %6,6'ya gerilemiştir. Bu durum tütün kullanım yükünün giderek erkeklerde yoğunlaştığına işaret etmektedir.

Raporda, tütün kullanımının geleceğe yönelik öngörülerine bakıldığında küresel yaygınlığın 2030 yılında her iki cinsiyette toplam **%17,4 seviyesine kadar gerilemesi** beklenmektedir. Erkeklerde bu değer %29,4'e, kadınlarda ise %5,4'e inmesi öngörülmektedir; ancak erkeklerde düşüş hızının yavaş olması nedeniyle, erkek kullanım seviyesinin DSÖ hedef altyapısına 2031'den önce ulaşamayaacağı ifade edilmektedir.

Ayrıca raporda, **dumansız tütün kullanımının** küresel düzeyde %7 civarında olduğu ve Güneydoğu Asya Bölgesi'nde bu ürünlerin kullanımının daha yüksek oranlara ulaştığı belirtilmektedir. Buna karşın, küresel tütün yükünün büyük bölümünün dumanlı tütün ve sigaradan kaynaklanmaktadır.

Öte yandan, tütün endüstrisinin gençleri hedef alan stratejileri, tütün kontrolünde elde edilen kazanımları tehdit etmektedir. Küresel düzeyde 13-15 yaş arasındaki yaklaşık **40 milyon ergenin** hâlen tütün kullandığı, bu yaş grubunda elektronik sigara kullanım yaygınlığının aynı ülkelerdeki yetişkinlere kıyasla ortalama **dokuz kat daha yüksek** olduğu bildirilmektedir. Rapor genel olarak, küresel ölçekte ilerleme kaydedilmiş olmakla birlikte, hedeflere ulaşmak için özellikle gençler ve erkekler odağında daha güçlü politikalara ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymaktadır.

Makale 1: Sigara İçenlerin Sigara Karşıtı Reklamlara Tepkileri: Ön Nöropazarlama Çalışması⁸

Bu çalışma, sigara karşıtı reklamlarda kullanılan mesaj türlerinin sigara içen yetişkinler üzerindeki etkisini incelemiştir. Yaşları 19-46 arasında değişen 40 sigara kullanıcısına Yeşilay tarafından hazırlanmış pozitif (sigarayı bırakmanın yararlarını vurgulayan) ve negatif (sigaranın zararlarını öne çıkaran) iki reklam izletilmiş; reklamların etkisi anketler ve göz izleme, yüz ifadeleri analizi ile EEG gibi nöropazarlama yöntemleriyle değerlendirilmiştir. Bulgular, pozitif mesajlı reklamın izleyicilerin dikkatini daha fazla çektiğini, sigarayı bırakmaya yönelik daha güçlü bir motivasyon uyandırdığını ve reklamların daha akılda kalıcı olduğunu göstermiştir. Negatif mesajlı reklam ise kaçınma eğilimini artırmış ve daha düşük hafıza ile ilişkisi bulunmuştur. Ayrıca kadınların pozitif reklama erkeklerden daha fazla dikkat ettiği belirlenmiştir. Genel olarak çalışma, sigarayı bırakmaya yönelik iletişimde olumlu ve güçlendirici mesajların, korku temelli mesajlara kıyasla daha etkili olabileceğini göstermektedir.

Makale 2: Sigaranın Moleküler Düzeydeki Etkisi, Vücut Dokularında Yaşlanma Sürecini Taklit Ediyor⁹

Bu çalışma, ABD'de yürütülen Genotype-Tissue Expression [GTEx, Genotip-Doku İfadesi] projesinin verileri kullanılarak sigaranın insan vücudu üzerindeki etkilerini incelemiştir. Araştırmada, 717 donöre ait ve vücudun farklı bölgelerinden toplanmış 46 dokudan toplam 12 binden fazla örnek analiz edilmiştir. Donörler sigara içenler (316), hiç içmeyenler (253) ve bırakmış olanlar (148) olarak sınıflandırılmıştır. Bulgular, sigara içmenin özellikle akciğer, tiroid ve yemek borusu gibi dokularda iltihaplanmaya ve doku yapısında bozulmaya yol açtığını göstermektedir. Etkilerin yalnızca dumanla doğrudan temas eden dokularla sınırlı kalmadığı, sigaranın vücudun diğer bölgelerinde de yaşlanmaya benzer biyolojik izler bıraktığı tespit edilmiştir. Ayrıca, **sigaranın tetiklediği birçok değişikliğin doğal yaşlanmada görülen süreçlerle örtüştüğü ve sigaranın bu süreci hızlandırdığı** görülmüştür. Sigara bırakıldıktan sonra bazı biyolojik göstergelerde iyileşme gözlenirse de DNA düzeyindeki değişikliklerin önemli bir kısmının kalıcı olduğu anlaşılmıştır.

8 Ahmet Uyar, "Smokers' Reactions to Anti-Smoking Advertisements: A Preliminary Neuromarketing Study," *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 12, no 3, (2025): 267-277, <https://doi.org/10.5152/ADDICTA.2025.25342>

9 Jose Miguel Ramirez, et al., "The Molecular Impact of Cigarette Smoking Resembles Aging Across Tissues," *Genome Medicine*, 17, 66 (2025): <https://doi.org/10.1186/s13073-025-01485-x>

Makale 3: Ev İçi Sigara Yasağı ve Ergenlerde Sigara ile E-Sigara Kullanımına Yatkınlık: Tutumların Aracı Rolü¹⁰

Bu çalışma, Hong Kong'da tütün ürünlerini hiç kullanmamış ergenlerde ev içi sigara yasağının (dumansız ev kuralı), sigara ve elektronik sigara kullanımına yönelik yatkınlıkla ilişkisini incelemiştir. Hong Kong'un 18 bölgesinden seçilen okullardan elde edilen 5.902 ortaokul öğrencisinin verileri değerlendirilmiş ve öğrenciler, evde sigara içilmesine yönelik kuralların varlığı ve bu kuralların ne kadar uygulandığına göre sınıflandırılmıştır. Çalışmaya katılan gençlerin %25,2'si sigara içilen hanelerde yaşamaktadır. Öğrencilerin %27,3'ünün yaşadığı evlerde herhangi bir kural bulunmamakta, %29,5'inde kurallar zaman zaman ihlal edilmekte, %43,1'inde ise kurallar tutarlı biçimde uygulanmaktadır. Bulgular, katı ve ihlal edilmeyen dumansız ev kuralının hem sigara hem de elektronik sigara kullanımına yönelik daha düşük yatkınlıkla ilişkili olduğunu göstermiştir. Buna karşılık, sigara içen ailelerden gelen öğrencilerin sigara kullanımına ve elektronik sigara kullanımına daha yüksek yatkınlık bildirdiği görülmüştür. Çalışma ayrıca, ev içi sigara yasağının gençlerde tütüne karşı daha olumsuz tutumlarla ilişkili olduğunu ve bu tutumların kullanım yatkınlığını kısmen azalttığını göstermiştir. Bu çalışma, ev içi sigara yasağının ve bu yasağın tutarlı biçimde uygulanmasının ergenlerde tütün kullanımının önlenmesinde önemli bir koruyucu etken olabileceğini ortaya koymaktadır.

1.3. MADDE KULLANIMI İLE İLGİLİ GÜNCEL ARAŞTIRMALAR

Rapor 1: Dünya Uyuşturucu Raporu 2025¹¹

Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC) tarafından 2025 yılında *Dünya Uyuşturucu Raporu* yayımlanmıştır. Raporda 2023 yılına ait küresel veriler değerlendirilmiş ve dünya genelindeki uyuşturucu kullanımı, sağlık etkileri ve tedaviye erişim durumları kapsamlı biçimde ele alınmıştır. Rapor hem küresel hem Türkiye özelinde dikkat çekici eğilimlere işaret etmektedir.

Dünya genelinde 2023 yılında yaklaşık **316 milyon kişi** uyuşturucu kullanmıştır; bu sayı son on yılda **%28 artış** anlamına gelmektedir. En yaygın kullanılan maddeler esrar (244 milyon), opioidler (61 milyon), amfetaminler (31 milyon), kokain (25 milyon) ve ekstazidir (21 milyon). Erkekler genel olarak daha fazla madde kullanırken, opioid ve uyarıcıların tıbbi olmayan kullanımında kadın ve erkek oranları benzerdir. Bununla birlikte, kadınların daha hızlı bağımlı hâle geldiği, tedaviye daha geç başvurduğu ve tedaviye erişimde daha fazla engelle karşılaştığı bildirilmektedir.

Şekil 4. Dünya Uyuşturucu Raporu 2025 görseli

10 Tianqi Chen, et al., "Smokefree Home Rules and Susceptibility to Cigarette and E-cigarette Use in Adolescents: The Mediating Role of Attitudes," BMC Public Health, 25 (2025): 3665, <https://doi.org/10.1186/s12889-025-24963-8>

11 United Nations Office on Drugs and Crime. World Drug Report 2025. <https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/world-drug-report-2025.html>

2023 yılında **64 milyon kişinin** uyuşturucu kullanım bozukluğu yaşadığı tahmin edilmektedir; ancak bu kişilerin yalnızca **%8,1'i tedavi** alabilmiştir. Cinsiyete göre bakıldığında, kadınların tedaviye erişim oranı %5,5, erkeklerin ise %13,6 olarak bildirilmiştir. Kadınların tedaviye erişiminde; damgalanma, sosyal rol beklentileri, çocuk bakım desteği yetersizliği ve ekonomik zorluklar temel engeller arasında yer almaktadır.

Rapor, 2021 yılı itibarıyla dünya genelinde 27,7 milyon sağlıklı yaşam yılının (DALY) uyuşturucu kullanımına bağlı olarak kaybedildiğini ve yılda yaklaşık **yarım milyon erken ölüm** gerçekleştiğini bildirmektedir. **Türkiye'de 2023 yılında 300 uyuşturucu bağlantılı ölüm** kaydedilmiş olup, bu ölümlerin %61,6'sı çoklu madde kullanımına bağlıdır.

Küresel piyasalar açısından kokain, en hızlı büyüyen yasa dışı uyuşturucu pazarı olarak öne çıkmaktadır. Eroin kaçakçılığında Balkan rotasının kullanılmaya devam ettiği, İran ve Türkiye'nin bu rota üzerinde kritik geçiş noktaları olduğu vurgulanmaktadır. Türkiye, 2023 verilerine göre Avrupa'da bildirilen en yüksek metamfetamin miktarının kaynak ülkesi konumundadır. Ayrıca Türkiye, Afganistan çıkışlı eroin kaçakçılığında opiyat yakalamalarında %29,3 ile en yüksek oranlardan birine sahiptir.

Rapor, madde kullanımı ile **ruh sağlığı** arasındaki karşılıklı ilişkiyi de vurgulamaktadır. 2019 yılında yaklaşık 1 milyar kişinin bir ruhsal hastalık yaşadığı, COVID-19 sonrası bu sayının %25 arttığı ve madde kullanım bozukluğu olan bireylerin yaklaşık yarısında eşzamanlı bir psikiyatrik rahatsızlık bulunduğu belirtilmiştir. Aynı şekilde ruhsal rahatsızlığı olan bireylerde madde kullanım oranlarının da yüksek olduğu ifade edilmektedir.

Uyuşturucu kullanımı bireylerin yanı sıra aileleri ve toplumu da olumsuz etkileyerek fiziksel, psikolojik ve ekonomik sorunlara, damgalanma ve sosyal dışlanmaya yol açmaktadır. Araştırmalar, uyuşturucu kullanım bozukluğu olan bireylerin **şiddete maruz kalma ve şiddet uygulama riskinin daha yüksek** olduğunu göstermektedir.

Raporda, önleme ve tedavi hizmetlerinin çoğunlukla şehir merkezlerinde yoğunlaştığı, kırsal bölgelerde erişimin sınırlı olduğu; kadınlar, çocuklar ve kırılgan gruplar için hizmetlerin yetersiz kaldığı belirtilmektedir. Bu nedenle, kanıta dayalı, kaliteli ve erişilebilir önleme ve tedavi hizmetlerinin yaygınlaştırılmasının önemini vurgulamaktadır.

Rapor 2: Türkiye Uyuşturucu Raporu 2025: Eğilimler ve Gelişmeler¹²

Türkiye Uyuşturucu Raporu: Eğilimler ve Gelişmeler, 2025 yılında İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı tarafından yayımlanmıştır. Rapor kapsamında değerlendirilen 2024 yılı verilerine göre Türkiye genelinde **309.028 uyuşturucu olayı** meydana gelmiştir ve 2023 yılına kıyasla bu **%22,7'lik bir artışı** ifade etmektedir. Suç türlerine göre dağılım incelendiğinde; 258.141 olayın (%83,5) kullanma amaçlı uyuşturucu madde satın alma / kabul etme / bulundurma, 44.471 olayın (%14,4) uyuşturucu madde imal ve ticareti ve 5.498 olayın (%1,8) Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanuna muhalefet kapsamında gerçekleştiği görülmektedir.

Türkiye'de madde bağımlılığı tedavisi ayaktan ve yatarak sunulmakta olup, 2024 yılı sonunda 143 merkez ve 1.582 yatak kapasitesi bulunmaktadır. Tedaviye başvuranların %48,1'i ilk kez, %50,2'si daha önce tedavi görmüştür. Yatarak tedavi gören kişilerin %88,4'ünün erkek, %11,6'sının kadın olduğu, tedaviye başvuran hastaların yaş ortalamasının 31,2 ve **madde kullanımına başlama yaş ortalamasının 22** olduğu anlaşılmaktadır.

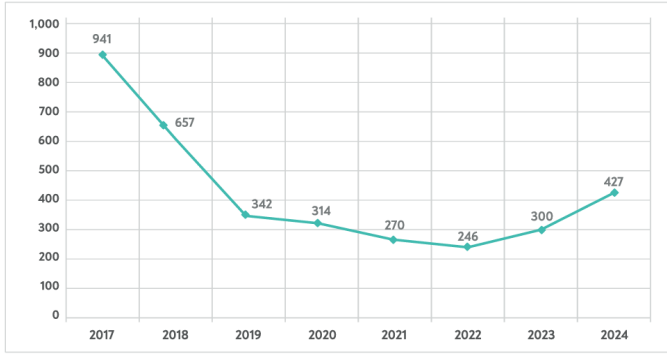
Tedavi gören hastaların eğitim düzeylerine bakıldığında hastaların;

- ▶ %10,2'sinin yükseköğretim,
- ▶ %50,4'ünün ortaöğretim,
- ▶ %36,3'ünün ilköğretim mezunu olduğu,
- ▶ %1,8'inin ise hiç okula gitmediği görülmüştür.

İş durumlarına bakıldığında, tedavi gören hastaların %43,2'sinin düzenli bir işinin olmadığı, %36,2'sinin düzenli bir işinin olduğu, %12,2'sinin işsiz olduğu ve %3,2'sinin ise öğrenci olduğu görülmektedir. Tedavi görülen madde türlerine ilişkin dağılım incelendiğinde, 2024 yılında hastaların %29,1'inin metamfetamin, %17'sinin esrar, %14,6'sının eroin, %8,1'inin sentetik kannabinoid, %4,2'sinin diğer opiyatlar, %3,5'inin kokain, %0,8'inin ekstazi ve %1,2'sinin uçucu maddeler nedeniyle tedavi aldığı; ayrıca hastaların %13,1'inin diğer maddelerden ve %8,4'ünün madde türü bilinmeyen kullanım nedeniyle tedavi edildiği görülmektedir.

12 Emniyet Genel Müdürlüğü, Narkotik Suçlarla Mücadele Başkanlığı. 2025 Türkiye Uyuşturucu Raporu: Eğilimler ve Gelişmeler (EGM, 2025), erişim tarihi 10 Aralık 2025, <https://www.narkotik.pol.tr/kurumlar/narkotik.pol.tr/Duyurular/2025/10/2025-Uyusturucu-Raporu.pdf>

2024 yılı doğrudan madde bağlantılı ölümler incelendiğinde, bir önceki yıla göre %42,3 artışla 427 ölüm meydana geldiği görülmüştür (bk. Şekil 5). Ölümlerin %93,7'si erkek, %6,3'ü kadın olup yaş ortalaması 34,7 olarak hesaplanmıştır. Ölümlerin %57,1'i çoklu madde kullanımına bağlı olarak gerçekleşmiştir. Sentetik kannabinoid ve metamfetamin, 2024 yılında en fazla ölüme sebebiyet veren madde türleri olup doğrudan madde bağlantılı 427 ölümün 204'ünde sentetik kannabinoid (bonzai), 142'sinde ise metamfetamin tespit edilmiştir. Raporda, 2024 yılı madde bağlantılı ölüm vakalarının özellikle sentetik kannabinoid ve metamfetamin kullanımıyla ilişkili olarak arttığı ve bu maddelerin toplum sağlığı açısından yüksek tehdit oluşturmaya devam ettiği vurgulanmaktadır.

Şekil 5. Yıllara Göre Madde Bağlantılı Ölümlerin Dağılımı (Türkiye Uyuşturucu Raporu, 2025)

Makale 1: Alkol ve Madde Kullanım Bozuklukları Nedeniyle Acil Servise Başvurular: Türkiye'deki Bir Üniversite Hastanesinden İki Yıllık Karşılaştırma¹³

Bu çalışma, Ege Üniversitesi Hastanesi acil servisinde 2018 ve 2023 yıllarında psikiyatrik değerlendirmeye alınan toplam 3.189 yetişkin hastanın kayıtları üzerinden alkol ve madde kullanım bozukluklarına bağlı başvurulardaki değişimi incelemiştir. Bulgular, alkol ve madde kullanım bozukluklarına ilişkin konsültasyon oranının 2018'de %19,8 iken 2023'te %28,0'e yükseldiğini göstermektedir. Madde kullanım bozukluğu %14,5'ten %17,7'ye, alkol kullanım bozukluğu ise %7,4'ten %16,1'e çıkarak neredeyse iki katına ulaşmıştır. **Artışın en dikkat çekici yönü, kadın hastalardaki yükseliştir:** Kadınlarda madde kullanım bozukluğu oranı %5,8'den %9,8'e çıkmış; alkol kulla-

nım bozukluğu ise %2,6'dan %8,7'ye yükselerek üç kattan fazla artış göstermiştir. Ayrıca eşzamanlı alkol ve madde kullanımının oranı %2,1'den %5,7'ye çıkmış, bu hastaların büyük çoğunluğunun (%94,8) çoklu madde kullanım bozukluğu tanısı aldığı belirlenmiştir. Çalışma, intihar girişimi (%29,5) ve şiddet davranışı (%14,9) oranlarının da gösterdiği üzere, acil servise başvuran bu hasta grubunda hem vaka ciddiyetinin hem de müdahale ihtiyacının arttığını ve özellikle kadınlar için daha hedefli destek programlarına gereksinim olduğunu ortaya koymaktadır.

Makale 2: Madde Kullanım Bozukluğunda İyileşme Sürecinde Sigara Kullanımı¹⁴

Bu çalışma, ABD'deki yetişkin nüfusu temsil eden bir örnekleme bireylerin sigara kullanımları ile madde kullanım bozukluğundan iyileşme süreçleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmada, 18 yaş üzeri 2.652 yetişkin dört yıl boyunca izlenmiş ve sigara kullanım durumları hiç kullanmamış olanlar (%8,5), eskiden kullanıp bırakmış olanlar (%44,3) ve hâlihazırda kullananlar (%47,2) olarak sınıflandırılmıştır. Bulgular, hâlihazırda sigara kullanırken bırakıp "eski kullanıcı" durumuna geçen bireylerde iyileşme olasılığının yıldan yıla yaklaşık %30 arttığını göstermiştir. Çalışmada, madde kullanım bozukluğundan iyileşmede zaman içinde pozitif bir eğilim olduğu ve ruh sağlığında iyileşme yaşayan bireylerin madde kullanım bozukluğundan iyileşme olasılığının da daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu çalışmanın sonuçları, sigarayı bırakmanın madde kullanım bozukluğundan iyileşme sürecini desteklediğini göstermektedir.

Makale 3: Türkiye'de İlaç Kullanımı ve Cinsiyet: Genel Nüfus Araştırmasından Bulgular¹⁵

Bu çalışma, Türkiye genelinde 15 yaş ve üzeri bireylerde reçeteli veya reçetesiz ilaç kullanımındaki cinsiyet farklılıklarını ve ilaç kullanımını etkileyen faktörleri incelemiştir. TÜİK'in 2019 Türkiye Sağlık Araştırması'na göre yetişkinlerin %40,7'si son iki haftada reçeteli, %30,2'si ise reçetesiz ilaç kullanmıştır. Kadınlarda hem reçeteli (%46,56) hem de reçetesiz ilaç (%32,96) kullanımı, erkeklere göre (reçeteli %33,75; reçetesiz %26,97) belirgin derecede daha yüksektir. Yaş ilerledikçe reçeteli ilaç kullanımı artmakta, reçetesiz ilaç kullanımı ise azalmaktadır. Kronik hastalığı olan bireyler her iki tür ilacı da daha sık kullanmakta; fizik-

13 Ibrahim Sungur, Gulser Karakoc Tugrul, Damla Isman Haznedaroglu, and Ozlem Kuman Tuncel, "Emergency Department Admissions of Alcohol and Substance Use Disorders: A Two-Year Comparison from a University Hospital in Türkiye," *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 12, no 3, (2025): 302-308, <https://doi.org/10.5152/ADDICTA.2025.25405>

14 Michael J. Parks, et al., "Cigarette Smoking During Recovery From Substance Use Disorders," *JAMA Psychiatry*, 82, no 10 (2025): 1002-1008, <https://doi.org/10.1001/jamapsychiatry.2025.1976>

15 Tekin Kose, "Gender and Medication Use in Turkey: Evidence From a General Population Survey," *PLOS One*, 20, no 4, (2025): e0321590, <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0321590>

sel olarak aktif bireyler ise daha düşük oranlarda reçeteli ilaç kullanmaktadır. Gelir düzeyi, reçeteli ilaç kullanımını özellikle kadınlarda artırmakta; daha yüksek gelir grubunda daha iyi sağlık algısı, reçetesiz ilaç kullanımını azaltmaktadır. Ek olarak, alkol tüketimi ve sigara kullanımıyla reçetesiz ilaç kullanımı arasında ilişki bulunmuştur. Hem kadınlarda hem de erkeklerde daha sık alkol ve tütün kullananların reçetesiz ilaç kullanma olasılığı daha yüksektir. Genel olarak çalışma, Türkiye’de reçetesiz ilaç kullanımının dikkat çeken düzeyde yaygın olduğunu ve ilaç kullanımının cinsiyet, yaş, sağlık durumu ve yaşam tarzı gibi faktörlerden önemli ölçüde etkilendiğini göstermektedir.

1.4. DAVRANIŞSAL BAĞIMLILIKLAR (KUMAR, OYUN VB.) İLE İLGİLİ GÜNCEL ARAŞTIRMALAR

Rapor 1: Dijital Çağda Çocukların Yaşamı Nasıl?¹⁶

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) tarafından 2025 yılında yayımlanan *Dijital Çağda Çocukların Yaşamı Nasıl?* raporu, çocukların dijital cihazlara erişimi, kullanım alışkanlıkları, ekran süresi ve çevrim içi risklere maruziyetlerini değerlendirmektedir. Raporda öne çıkan bulgular aşağıda özetlenmiştir.

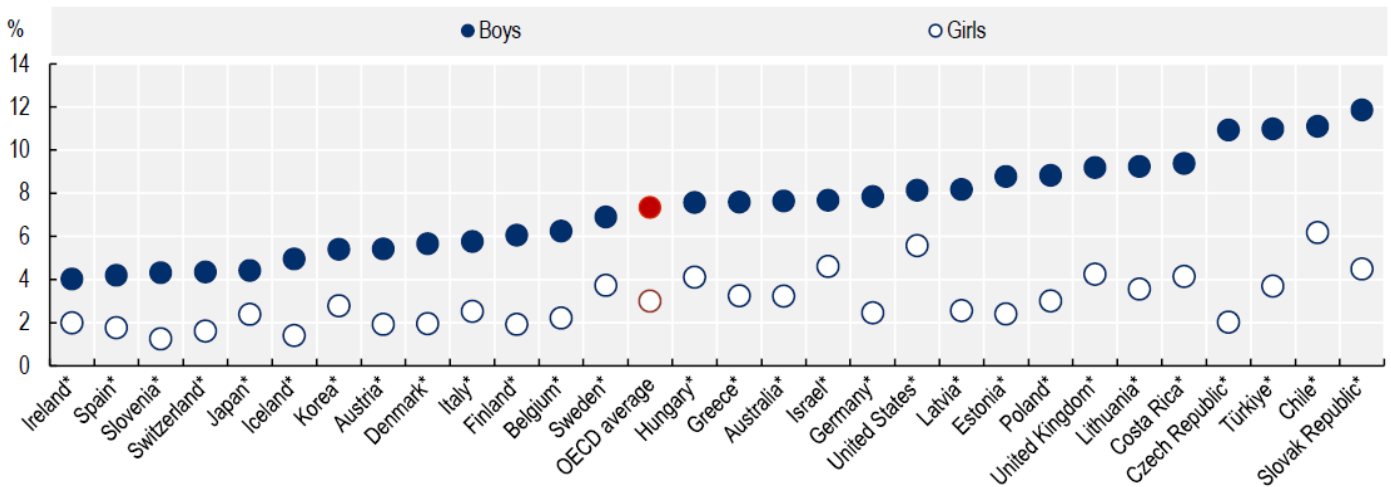
- OECD ülkelerinde 15 yaşındaki gençlerin **%96’sı evde bir bilgisayar, dizüstü bilgisayar veya tablet erişimine sahiptir**. Ancak Türkiye’de özellikle düşük sosyoekonomik seviyedeki gençlerin cihaz erişimi %50’den düşük bir oranla belirgin bir şekilde ortalamanın altındadır.

► 10 yaşındaki çocukların ortalama **%70’i kendi akıllı telefonuna sahipken** Türkiye’de bu oran **%29** ile en düşük seviyededir. 15 yaş grubunda akıllı telefon sahipliği oldukça yüksek bir düzeye (**%98**) çıksa da Türkiye’de sosyoekonomik düzeyler arasında belirgin bir farklılık vardır.

- 15 yaşındaki öğrencilerin **%95’i interneti ve sosyal ağları eğlence amaçlı kullanmaktadır**. Öğrencilerin büyük bölümü dijital cihazları iletişim ve içerik paylaşımı (%88), pratik bilgi arama (%84) ve video oyunu oynama (%83) için kullanırken, daha düşük yüzdeli bir kesim (%69) kendi dijital içeriklerini oluşturmada veya düzenlemektedir.

Dijital teknolojilerin yaygınlaşması, çocukların çevrim içi ortamlarda çeşitli risklerle karşılaşma olasılığını artırmaktadır. Yanlış bilginin yayılması, siber zorbalık, pornografi gibi uygunsuz içerikler, kişisel veri güvenliği ve tehlikeli çevrim içi davranışlara katılım gibi riskler, dijital dünyanın çocuklar açısından oluşturabildiği riskler arasında yer almaktadır.

- **Siber zorbalığa maruziyet** 2017-2022 döneminde OECD genelinde %25’ten fazla artmıştır; ortalama her altı çocukta biri siber zorbalığa maruz kalmaktadır. Türkiye’de dördüncü sınıf öğrencileri arasında siber zorbalığa maruziyet oranları OECD ortalamasının üzerindedir (düşük sosyoekonomik grupta %10, orta-üst grupta %4).

Şekil 6. Cinsiyete Göre Tipik Bir Hafta İçi Gününde 7 Saatten Fazla Video Oyunu Oynadığını Bildiren 15 Yaşındaki Öğrenciler (OECD, Dijital Çağda Çocukların Yaşamı Nasıl?)

16 Organisation for Economic Co-operation and Development, How's Life for Children in the Digital Age? (OECD, 2025), erişim tarihi 28 Kasım 2025, https://www.oecd.org/en/publications/2025/05/how-s-life-for-children-in-the-digital-age_c4a22655.html

- 15 yaşındaki öğrencilerin yaklaşık üçte biri, doğru olmadığını belirtmeden uydurma bilgileri sosyal ağlarda paylaşabileceklerini belirtmektedir. Türkiye, bu tür bilgi paylaşımının en yaygın görüldüğü ülkeler arasındadır.

Dijital teknolojiler ve medya, çocuklara öğrenme, oyun oynama ve arkadaşlarıyla iletişim kurma açısından birçok fırsat sunmaktadır. Ancak dijital teknolojilerin aşırı ya da problemli kullanımı, çocukların sağlığı, öğrenme becerileri ve psikolojik iyi oluşları üzerinde olumsuz etkilere yol açabilmektedir.

- OECD genelinde 11-15 yaş grubunun yaklaşık **%40'ı çevrim içi ortamda tanıştıkları arkadaşlarıyla** sosyal medya üzerinden düzenli iletişim kurmaktadır.
- 15 yaşındaki öğrencilerin yaklaşık %27'si, **hafta içi bir günde en az üç saat video oyunu oynadığını** bildirmektedir. Erkeklerin %8'i (kızların %3'üne kıyasla) hafta içi bir günde yedi saat veya daha fazla oyun oynamakta; bu oran hafta sonlarında %12'ye çıkmaktadır. Türkiye'de ise erkek öğrencilerde yaklaşık %11 olan bu oran ortalamanın üzerindedir ve kız (%2) ile erkek öğrenciler arasındaki fark birçok ülkeye göre daha belirgindir (Bk. Şekil 6).
- Düşük sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler, yüksek gelir grubundaki akranlarına kıyasla bir günde yedi saat veya daha fazla oyun oynama olasılığı açısından iki kat fazla risk taşımaktadır. Türkiye'de ise durum tersine dönmektedir: Yüksek ve orta sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerde bu oran, düşük düzeydekilere göre daha yüksektir.
- OECD genelinde, 15 yaşındaki kızların %65'i, erkeklerin ise %55'i tipik bir hafta içi gününde **en az üç saatini sosyal medyada geçirdiğini** bildirmektedir.
- 2021-22 döneminde OECD genelinde 11, 13 ve 15 yaş grubundaki ergenlerin yaklaşık **%10'u problemli sosyal medya kullanımı** bildirmiştir; 2017-18'e göre (%7) belirgin bir artış görülmektedir. Kız çocukları (%12) bu sorunu erkeklere (%8) göre daha fazla yaşamaktadır.
- 15 yaşındaki gençlerin yaklaşık %17'si, dijital cihazları yanlarında olmadığında **kaygılı veya gergin hissetmektedir**. Kızlar (%22), erkeklere (%13) kıyasla bu kaygıyı daha sık yaşamaktadır. Türkiye ise hem kızlarda hem erkeklerde OECD ortalaması üzerindeki oranlarla bu konuda öne çıkmaktadır.

OECD verileri, çocukların dijital ortamları yoğun ve çok amaçlı kullandığını; ekran sürelerinin, sosyal medya ve oyun kullanımının birçok ülkede arttığını göstermektedir. Dijital teknolojiler önemli fırsatlar sunmakla birlikte, çocukların güvenliği, psikolojik iyi oluşu ve bilişsel becerilerin gelişimi açısından risk oluşturabilmektedir.

Makale 1: Problemli Pornografi Kullanımı, Psikopatoloji ve Bedenle Bağlılık: İlişkiler ve Cinsiyete Göre Farklılıklar¹⁷

Bu çalışma, ABD'de iki üniversitede öğrenim gören ve son bir yıl içinde pornografi kullandığını bildiren 1.525 genç yetişkinde problemli pornografi kullanımını (PPK) etkileyen psikolojik ve davranışsal faktörleri incelemiştir. Yaş ortalaması 20 olan katılımcılardan elde edilen çevrim içi anket verileri, PPK'nın erkeklerde daha yaygın olduğunu göstermiştir; pornografi kullanan erkeklerin %44'ü, kadınların ise %20'si klinik eşik kabul edilen puan düzeyine ulaşmıştır.

Analizler, özellikle olumsuz duygular sırasında kontrolsüz davranma eğilimini içeren dürtüsellüğün her iki cinsiyette de PPK ile en güçlü ilişkili özellik olduğunu ortaya koymuştur. Psikolojik sıkıntı (depresyon ve kaygı belirtileri), yalnızca erkeklerde PPK ile anlamlı biçimde ilişkili bulunmuştur. Beden bağlantısı ölçümlerinde beden farkındalığı (kişinin duygusal durumuyla ilgili olarak bedeninden gelen bilgileri dinleme becerisi) bazı koşullarda PPK ile pozitif ilişki göstermiştir. Buna karşılık bedensel ayrışma (kişinin bedeninden kopuk ya da uzaklaşmış hissetme eğilimi), özellikle erkeklerde zayıf bir negatif ilişki sergilemiştir. Bulgular, PPK'nın kullanım sıklığının yanı sıra bireylerin duygu düzenleme becerileri, psikolojik durumları ve bedenleriyle kurdukları ilişkiyle de yakından ilişkili olduğunu göstermiştir.

Makale 2: Spor Bahisçilerinde Materyalizm, Finansal İyi Oluş ve Parasal Motivasyonun Etkilediği Kumar Davranışı Profilleri: Gizil Profil Analizi¹⁸

Bu çalışma, Türkiye'de 18-35 yaş arası genç erkek spor bahisçilerinde maddi değerlere verilen önem, finansal iyi oluş ve para kazanma motivasyonunun bahis davranışlarını nasıl şekillendirdiğini incelemiş ve katılımcıların bu üç özellik temelinde dört farklı gruba ayrıldığını ortaya koymuştur. İstikrar Odaklı Katılımcılar (%10,8), hem maddi değerlere hem de para kazanma motivasyonuna düşük düzeyde önem veren, finansal açıdan daha güven-

17 Robin Engelhardt, et al., "Problematic Pornography Use, Psychopathology, and Body Connection: Associations and Sex Differences," Addicta: The Turkish Journal on Addictions, 12, no 3, (2025): 331-338, <https://doi.org/10.5152/ADDICTA.2025.24201>

18 Zehra Su Topbaş and Nurcan Uzdil, "Patterns of Gambling Behavior Influenced By Materialism, Financial Well-Being, and Monetary Motivation Among Sports Bettors: A Latent Profile Analysis," Journal of Gambling Studies, 41, (2025): 1401-1418, <https://doi.org/10.1007/s10899-025-10443-6>

de olan ve daha düşük riskli bahis davranışında bulunan bireylerden oluşmaktadır. İstikrarsızlıkla Güdümlü Risk Alanlar (%23,9), finansal açıdan daha kırılgan ancak para kazanma motivasyonu yüksek olan gençlerden oluşmakta ve daha riskli davranışlar göstermektedir. En geniş grubu oluşturan Maddi Açından Memnun, Düşük Riskli Bahisçiler (%41,6) ise finansal olarak daha iyi durumda, maddi değerlere daha az önem veren ve en düşük sorun düzeyine sahip gruptur. Buna karşılık Finansal Baskı Altında Olan-Materyalist Bahisçiler (%23,7), hem yüksek materyalizme hem de güçlü para kazanma isteğine sahip olmalarına karşın düşük finansal iyi oluş bildirmekte ve en yüksek düzeyde problemlili bahis davranışı sergilemektedir. Genel olarak bulgular, genç erkeklerde spor bahsi riskini artıran temel faktörlerin finansal baskı, para odaklı motivasyon ve maddi değerlere güçlü bağlılık olduğunu göstermektedir.

Makale 3: İsviçre’de Çevrimiçi Kumarhane Oyunlarının Yasallaşmasının Ardından Genç Yetişkinlerde Kumar Davranışının İlerleyişi¹⁹

Bu çalışma, İsviçre’de çevrimiçi kumarhane oyunlarının yasallaşmasından dört yıl sonra 18-24 yaş arası genç erkekler arasındaki kumar eğilimlerini incelemiştir. 2.349 acemi askerle yürütülen araştırma, genç erkeklerin büyük bölümünün hayatında en az bir kez (%70,6) ve yaklaşık yarısının son bir yılda (%49,8) kumar oynadığını göstermektedir. Son 1 yılda kumar oynayanlar arasında yalnızca fiziki mekânlarda oynayanların oranı %58,3, hem fiziki hem çevrimiçi kumar oynayanların oranı %34,4, yalnızca çevrimiçi oynayanların oranı ise %7,3’tür. Çevrimiçi kumara erişim çoğunlukla akıllı telefon veya tabletler üzerinden gerçekleşmektedir (%74,7). Bulgular, çevrimiçi kumarın fiziki kumardan daha sık oynandığını; çevrimiçi ortamda en yaygın türün spor bahisleri (%51,2), fiziki ortamlarda ise kazı kazan (%61,3), rulet (%50,9) ve blackjack (%35,1) olduğunu göstermektedir. Problemlili kumar oranı tüm örneklemde %2,1, son bir yılda kumar oynayanlarda ise %4,4’tür. Riskli veya problemlili kumar davranışı, özellikle çevrimiçi ve fiziki kumarı bir arada oynayanlarda (%54,9) daha yaygındır; ayrıca haftada en az bir kez kumar oynama, farklı kumar türlerini bir arada oynama, kumar borcu ve kumar için yüksek para harcama gibi faktörlerle de güçlü biçimde ilişkilidir. Genel olarak çalışma, çevrimiçi kumarın yasallaşmasının genç erkeklerde kumar oynama-
daki artışla ilişkili olabileceğini ve riskli (problemlili) kumarın yaygınlaşmasına yol açabileceğini göstermektedir.

Makale 4: İnternet Oyun Bozukluğunun Çocukluktan Geç Ergenliğe Kadar Gelişimi ve Sürekliliği: 5 Dalga Boyunca İzlenen Bir Doğum Kohortu²⁰

Bu boylamsal çalışma, Norveç’te çocukluktan geç ergenliğe uzanan dönemde gençlerde internet oyun bozukluğunun (İOB) gelişimini incelemiştir. 2003/2004 doğumlu 812 çocuğun 10-18 yaşları arasında sekiz yıl boyunca izlenmiş ve İOB belirtilerinin iki temel boyutta toplandığı bulunmuştur: oyuna yoğun katılım (oyunla meşgul olma, yoksunluk belirtileri, tolerans, oyunu kontrol etmede zorlanma) ve bunun günlük yaşamda yol açtığı olumsuz etkiler (diğer aktivitelere ilgi kaybı, psikososyal sorunlara rağmen oyuna devam etme, ilişkileri ve fırsatları tehlikeye atma). İOB’nin genel yaygınlığı düşük olsa da (%1,1-2,2), erkeklerin %10’unun 10-18 yaş arasında en az bir kez tanı kriterlerini karşıladığı görülmüştür (kızlarda %1,6). Bulgular, oyuna yoğun katılımın 10-16 yaş arasında arttığını ve 18 yaşta belirgin biçimde azaldığını, günlük yaşamdaki olumsuz etkilerin ise daha durağan seyrettiğini göstermektedir. Erkeklerde olumsuz etkiler zamanla artarken kızlarda ergenlik boyunca azalma gözlenmiştir.

Ayrıca erken yaşlardaki oyuna yoğun katılım hem iki yıl sonra katılım düzeyindeki artışı hem de ilerleyen yıllardaki (14, 16 ve 18 yaştaki) olumsuz etkileri öngörmektedir. Bu bulgular, erken ergenlik döneminin (yaklaşık 12 yaş) İOB belirtilerinin daha ciddi sorunlara dönüşmemesi için etkili bir müdahale dönemine işaret ettiğini göstermektedir.

Makale 5: 2018-2022 Arasında Ergenlerin Sosyal Medya Kullanımındaki Küresel Değişim: 28 Ülkeden Ekolojik Bir Analiz²¹

Bu çalışma, Dünya Sağlık Örgütü’nün HBSC (Okul Çağı Çocuklarda Sağlık Davranışı) araştırmasının verilerine dayanarak 28 ülkede 2018-2022 döneminde ergenlerin sosyal medya kullanımındaki değişimi incelemiştir. 11, 13 ve 15 yaşlarında 326 binden fazla ergenden elde edilen verilere göre, bu dönemde **problemlili sosyal medya kullanımının arttığı** görülmüştür; problemlili kullanıcı oranı %6,6’dan %9,4’e yükselmiştir. Buna karşılık sosyal medyayı hiç kullanmayan ya da çok seyrek kullananların oranı azalırken (%12,6’dan %9,8’e), aktif kullanıcı (günlük kullanım, risk belirtisi olmadan) ve yoğun kullanıcı (çok sık kullanım, ancak bağımlılık belirtileri olmadan) gruplarında

19 Alexander Tomei, Marion Bieri, Clément Porchet, and Olivier Simon, “Gambling Progression in Young Adults Following Online Casino-Gambling Legalization in Switzerland,” *Journal of Gambling Studies*, (2025), <https://doi.org/10.1007/s10899-025-10435-6>

20 Lars Wichstrøm, et al., “Structure and Stability of Internet Gaming Disorder From Childhood to Late Adolescence: A 5-Wave Birth Cohort Study,” *Addiction*, (2025), 1-10, <https://doi.org/10.1111/add.70195>

21 Claudia Marino, et al., “Global Change in Adolescent Social Media Use (2018–2022): An Ecological Analysis Across 28 Countries,” *Computers in Human Behavior*, 173, (2025): 108789, <https://doi.org/10.1016/j.chb.2025.108789>

hafif düşüşler görülmüştür. Artış özellikle kızlarda, daha küçük yaş gruplarında ve düşük sosyo-ekonomik düzeydeki ergenlerde daha belirgindir. Aile ve arkadaş desteği, problemli kullanımı azaltan önemli bir koruyucu faktör olarak öne çıkmaktadır. Ülkeler arası karşılaştırmalar, ekonomik ve toplumsal eşitsizliklerin yüksek olduğu, dijital erişimin sınırlı kaldığı ve pandemi kısıtlamalarının daha sıkı uygulandığı ülkelerde problemli kullanımın daha fazla arttığı görülmüştür. Genel olarak çalışma, ergenlerin sosyal medya kullanımının pandemi sonrası dönemde daha bağımlılık benzeri bir eğilim gösterdiğine işaret etmektedir.

Makale 6: Ekran Süresi ile Aşırı Kilo / Obezite Arasındaki İlişki: 36 Düşük ve Orta Gelirli Ülkeden 393.743 Kadını İçeren Bir Meta-Analiz²²

Bu meta-analiz çalışması, düşük ve orta gelirli 36 ülkede 2015-2023 arasında toplanan ulusal sağlık verilerini kullanarak kadınlarda ekran süresi ile aşırı kilo / obezite arasındaki ilişkiyi incelemiştir. 393 binden fazla kadının verileri analiz edildiğinde, aşırı kilo / obezitenin yaygınlığının %30,1 olduğu görülmüştür. Mobil cihaz kullanımı (%60,8), televizyon izleme (%44,9) ve her ikisine maruz kalma (%34,5) oldukça yaygındır ve bu davranışların tümü daha yüksek aşırı kilo / obezite riskiyle ilişkilidir. Mobil cihaz kullanan kadınlarda obezite riski kullanmayanlara göre neredeyse üç kat, haftada en az bir kez televizyon izleyenlerde ise yaklaşık iki kat daha yüksektir. Hem mobil cihaz hem de televizyona birlikte maruz kalanlarda risk daha da artmaktadır. Bölgesel karşılaştırmalar, özellikle Afrika'daki kadınların ekran süresinin etkilerine karşı daha savunmasız olduğunu göstermektedir. Genel olarak çalışma, ekran temelli davranışların kadınlarda aşırı kilo ve obezite için önemli bir risk faktörü olduğunu ve bu riskin bazı bölgelerde daha belirgin olduğunu ortaya koymaktadır.

22 Abdur Rahman, Khorshed Alam, and Benojir Ahammed, "Association Between Screen Time and Overweight/Obesity: A Meta-Analysis Of 393,743 Women From 36 Low- and Middle-Income Countries," Public Health, 248, (2025): 105955, <https://doi.org/10.1016/j.puhe.2025.105955>

2. Bilimsel Projeler

2.1. 15 YAŞ VE ÜZERİ NÜFUSTA SAĞLIK DAVRANIŞ ARAŞTIRMASI

15 Yaş ve Üzeri Nüfusta Sağlık Davranışı Araştırması, Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu'nun (BMYK) kararı doğrultusunda, Yeşilay'ın yürütücülüğünde gerçekleştirilen ulusal düzeyde bir araştırmadır. Araştırmanın önceki uygulamaları 2020 ve 2022 yıllarında yapılmış olup, BMYK'nın Eylül 2024 tarihli kararı doğrultusunda yeni uygulaması 2024 yılı sonunda başlatılmış ve 2025 yılında tamamlanmıştır.

Projenin amacı; Türkiye'de 15 yaş ve üzeri nüfusta tütün, alkol, uyuşturucu madde tüketim sıklığı ile dijital oyun, şans, bahis ve talih oyunları oynama, problemli pornografi kullanım yaygınlığının araştırılması ve bu bağımlılık alanları ile ilgili bireylerin tutum ve davranışlarının tespit edilmesidir. Proje kapsamında, 2025 yılında, Türkiye'deki 26 ilde 35.292 katılımcı ile anket saha çalışması gerçekleştirilmiştir.

Saha çalışmasının sonuçlarına göre, araştırmaya katılan bireylerin **%26,1'i** son bir yıl içinde dijital platformlarda oyun oynadığını belirtmiştir. Bu oran erkeklerde %29,9, kadınlarda ise %22,2'dir. Ayrıca araştırmada hayatları boyunca en az bir kez olmak üzere katılımcıların;

- ▶ **%10,2'si** şans, bahis ve talih oyunu oynadığını (erkeklerde %,13,4, kadınlarda %6,9),
- ▶ **%37,6'sı** tütün ve nikotin ürünü kullandığını (erkeklerde %,46,9, kadınlarda %28,2),
- ▶ **%20,8'i** alkollü içecek kullandığını (erkeklerde %27,4, kadınlarda %14,1),
- ▶ **%0,5'i** uyuşturucu madde deneyimlediğini (erkeklerde %0,8, kadınlarda %0,2) belirtmiştir.

3. Bilimsel Yayınlar

3.1. TÜRKİYE KUMAR RAPORU

Yeşilay Akademi Direktörlüğü tarafından yayımlanan **Türkiye Kumar Raporu**, kumar davranışının son yıllarda dünyada ve Türkiye’de artan görünürlüğü, çeşitlenen biçimleri ve yol açtığı bireysel ve toplumsal zararlar karşısında ortaya çıkan güncel bilgi ihtiyacına yanıt vermek amacıyla hazırlanmıştır. Kumar, çoğunlukla bireysel bir tercih ve risk alma davranışı olarak görülse de kontrol kaybı ile seyreden ve zamanla ilerleyen bir bağımlılık biçimine dönüşebilmekte; bireylerin yanı sıra aileleri, sosyal ilişkileri ve kamu düzenini etkileyen sonuçlar doğurabilmektedir. Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre dünya genelinde yetersiz nüfusun yaklaşık %1,2’si kumar oynama bozukluğuna sahiptir; erkeklerin %11,9’u ve kadınların %5,5’i kumara bağlı olarak farklı düzeylerde zarar yaşama riski altındadır. Bu tablo, kumarın halk sağlığı bakış açısıyla ele alınması gereken bir bağımlılık alanı olduğunu göstermektedir.

Rapor, bu çerçevede kumarın tanımı ve yaygın biçimlerini kavramsal düzeyde ele almakta; dünyada ve Türkiye’de kumarın yayılımı, risk unsurları ve etkilerine ilişkin güncel ulusal ve uluslararası verileri bir araya getirmektedir. Türkiye özelinde, kumar faaliyetlerine ilişkin hukuki çerçeve mevcut mevzuat ışığında değerlendirilmekte; özellikle COVID-19 pandemisi sonrasında gözlenen artış eğilimleri ele alınmaktadır. Bu raporun hazırlanmasına zemin oluşturan Türkiye verileri de kumar davranışının giderek daha görünür hale geldiğini göstermektedir. Sağlık Bakanlığı ve Türkiye Yeşilay Cemiyeti iş birliğiyle yürütülen 15 Yaş ve Üzeri Nüfusta Sağlık Davranış Araştırması sonuçlarına göre, Türkiye’de kumar oynama davranışı %10’un üzerin-

de seyretmektedir. Kumar davranışındaki artış, Yeşilay Danışmanlık Merkezlerine (YEDAM) yapılan başvurulara da yansımaktadır. Nitekim YEDAM’a 2021-2024 yılları arasında kumar bağımlılığı nedeniyle 15.624 danışan başvurmuştur. Bu sayı, aynı dönemde tüm bağımlılık türleri için yapılan başvuruların yaklaşık %28’ine karşılık gelmektedir.

Türkiye’de bu kapsamda hazırlanmış ilk kumar raporu olma niteliğini taşıyan çalışma, mevcut durumu ortaya koymakta; dünyada ve Türkiye’de öne çıkan kanıta dayalı önleme ve müdahale uygulamalarını inceleyerek politika ve uygulamaya yönelik öneriler sunmaktadır.

Türkiye Kumar Raporu, 29 Eylül 2025 tarihinde Yeşilay Genel Merkezi Sepetçiler Kasrı’nda düzenlenen basın lansmanı ile kamuoyuna sunulmuştur. Rapor, basın lansmanının ardından 89 televizyon yayını, 55 gazete haberi ve 864 dijital içerik ile toplam 1.008 kez medyada yer alarak geniş medya yansımaları elde etmiştir. Rapora ilişkin içerikler, ulusal kanallar, ana akım gazeteler ve yüksek erişimli haber sitelerinde geniş yer bulmuştur.

3.2. ADDICTA: THE TURKISH JOURNAL ON ADDICTIONS

Addicta, bağımlılık sorununu ele alan araştırmaları yayımlayan hakemli, akademik bir dergidir. Derginin amacı uluslararası ve disiplinler arası özgün, bilimsel çalışmalar için mecra olmak, bağımlılıklarla ilgili nitelikli tartışmalar üretmek ve Türkiye’de bağımlılıkla ilgili politikaların şekillenmesine katkı sağlamaktır. Bu sebeple yayımlanacak çalışmalardan teknik yetkinliğin yanı sıra, bağımlılık tartışmalarına yeni ve özgün katkı sağlamaları da beklenmektedir. Böylelikle Türkiye’de bağımlılık alanında çalışma yapan kişilerin ve/veya kurumların yararlanacağı bir birikimin oluşmasına katkı sağlamak hedeflenmektedir.

Addicta’da sağlık bilimleri, halk sağlığı, kriminoloji, adli tıp, hemşirelik, toksikoloji, psikiyatri, sosyoloji, psikoloji, din psikolojisi, eğitim bilimleri, hukuk, iletişim, felsefe ve sosyal hizmetler alanlarından (bu alanların dışından da nitelikli) özgün araştırmalar, deneysel ve klinik çalışmalar, politika analizleri, vaka analizleri ve kitap değerlendirmeleri yayımlanmaktadır.

2014 yılında yayın hayatına başlayan *Addicta*’nın yayın dili İngilizce, makalelerin genişletilmiş özet dili ise Türkçedir. *Addicta*, 2015 yılından itibaren Emerging Sources Citation Index (ESCI), TÜBİTAK ULAKBİM Sosyal ve Beşerî Bilimler Veri Tabanı, InfoBase INDEX, Academic Search Premier (EBSCO), DOAJ, CNKI, Türk Psikiyatri Dizini, Scopus ve GALE gibi ulusal ve uluslararası veri tabanlarında taranmaktadır.

Derginin editoryal süreçleri, Baş Editör Prof. Dr. Hakan Coşkunol öncülüğünde, Alan Editörlerinin yer aldığı Edi-

Şekil 7. Türkiye Kumar Raporu Görseli

törler Kurulu tarafından yürütülmektedir. Belirli aralıklarla gerçekleştirilen Editörler Kurulu toplantılarında yıllık yayın planı ve stratejik öncelikler değerlendirilerek hakemlik süreçlerinin kalite güvencesi, yayın etiği ilkeleri ve derginin uluslararası görünürlüğünü artırmaya yönelik iyileştirmeler ele alınmaktadır. Bu çerçevede Addicta, bağımlılık alanındaki bilimsel bilgi üretimini destekleyen, disiplinler arası etkileşimi güçlendiren ve politika tartışmalarına kanıt temelli katkı sunan bir yayın platformu olma misyonunu sürdürmektedir.

3.2.1. ADDICTA: THE TURKISH JOURNAL ON ADDICTIONS 2025 YILI GÜZ SAYISI

Addicta'nın 2025 yılı güz sayısı Eylül ayında yayımlanmıştır. Bu sayıda; madde ve davranışsal bağımlılıkların etkileri, dijitalleşmenin bağımlılık riskleri üzerindeki etkileri; politik, toplumsal ve kültürel boyutlarıyla bağımlılık olgusu birbirinden farklı akademik çalışmalarla ele alınmaktadır. Hakemli araştırma makaleleri, derleme çalışmaları ve editöryal değerlendirmeler hem bilimsel literatüre hem de uygulama alanına katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Şekil 8. Addicta 12-3 Sayısının Görseli

Addicta 12-3 sayısına <https://www.addicta.com.tr/EN/september-2025-0044> bağlantı adresi üzerinden erişebilirsiniz.

3.2.2. ADDICTA 6.KÜRESEL DAVRANIŞSAL BAĞIMLILIKLAR KONGRESİ BİLDİRİ KİTABI EK SAYISI

Yeşilay tarafından 13-14 Mayıs 2025 tarihlerinde İstanbul'da düzenlenen 6. Küresel Davranışsal Bağımlılıklar Kongresi'nin bildiri kitabı, Addicta: The Turkish Journal

Şekil 9. Addicta Kongre Ek Sayısı Görseli

gibi konularda alanında uzman bilim insanlarını bir araya getirmiştir. Bildiri kitabı, davranışsal bağımlılıklarla mücadele kapsamında yürütülen güncel akademik çalışmaları bir arada sunarak araştırmacılar için kapsamlı bir kaynak oluşturmayı amaçlamaktadır.

Bildiri kitabına Addicta dergisinin internet sitesi üzerinden ulaşabilirsiniz: <https://www.addicta.com.tr/>

Kongre hakkında detaylı bilgi için <https://kongre.yesilay.org.tr/> adresini ziyaret edebilirsiniz.

3.2.3. ADDICTA DAVRANIŞSAL BAĞIMLILIKLAR ÖZEL SAYISI

Addicta: The Turkish Journal on Addictions'ın 2025 yılı özel sayısı yayımlanmıştır. Prof. Dr. Zsolt Demetrovics (Flinders Üniversitesi, Avustralya / ELTE Eötvös Loránd Üniversitesi, Macaristan) ve Prof. Dr. Osman Tolga Arıcağın (Hassan Kalyoncu Üniversitesi, Türkiye) misafir editörlüğü ile yayımlanan özel sayı Davranışsal Bağımlılıklar temasına odaklanmıştır.

Addicta 12-4 özel sayısı, kumar oynama bozukluğu, oyun oynama bozukluğu, problemli sosyal medya ve internet kullanımı, kompulsif cinsel davranış, problemli pornografi kullanımı, kompulsif alışveriş, iş bağımlılığı gibi davranışsal bağımlılık türlerini farklı yönleriyle inceleyen çalışmalara yer vermiştir. Davranışsal bağımlılıkların nörobiyolojik ve psikolojik temellerinden sosyal ve ekonomik etkilerine, müdahale ve önleme çalışmalarından kültürlerarası karşılaştırmalara kadar geniş bir çerçevede akademik çalışmalar yayımlanmıştır.

Addicta 12-4 özel sayısında yayımlanan makalelere <https://www.addicta.com.tr/> adresi üzerinden erişebilirsiniz.

4. Bilim Kurulu 2025 Yılı Faaliyetleri

Yeşilay Bilim Kurulu, bağımlılıklarla mücadele alanında ulusal ve uluslararası ölçekte bilimsel üretimi güçlendirmek, Yeşilay'ın çalışmalarına bilimsel rehberlik sağlamak, bilimsel projeler ve araştırmalar geliştirmek, bilimsel etkinlik ve eğitimler düzenlemek, bilim camiası ile iş birliğini artırmak ve Yeşilay'ın bilimsel kapasitesini büyüterek kuruma nitelikli katkı sunmak amacıyla faaliyet göstermektedir. Bu doğrultuda, 2025 yılında Bilim Kurulu üyelerimizin katkı sunduğu faaliyetler aşağıda yer almaktadır:

- Çalışma grubu yürütücülüğü: 8
- Röportaj sayısı: 26
- Bilimsel etkinliğe katılım sayısı: 30
- Verilen eğitim/webinar sayısı: 68
- Bilimsel görüş ve değerlendirmeler: 107

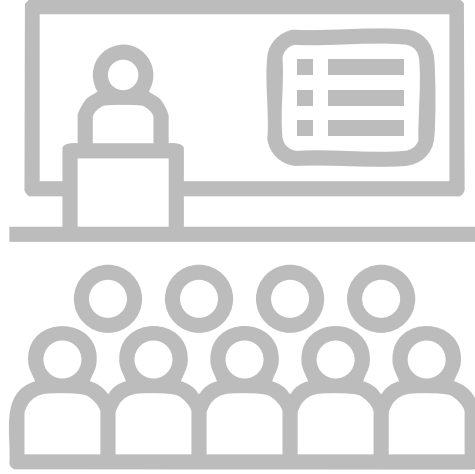

Şekil 10. 130. Bilim Kurulu Toplantısı

Şekil 11. Bilim Kurulu Üyelerinin Katkı Sunduğu Faaliyetlerden Örnekler

5. Bilimsel Etkinlikler ve Toplantılar

5.1. DÜZENLENEN BİLİMSEL ETKİNLİKLER

5.1.1. DAVRANIŞSAL BAĞIMLILIKLAR SEMPOZYUMU: YAPAY ZEKÂ VE SONRASI

Türkiye Yeşilay Cemiyeti olarak Macaristan Eötvös Loránd Üniversitesi (ELTE) iş birliğiyle 17 Kasım 2025 tarihinde “Davranışsal Bağımlılıklar Sempozyumu: Yapay Zekâ ve Sonrası” programı gerçekleştirilmiştir. Yeşilay Genel Başkanı Doç. Dr. Mehmet Dinç’in açılış konuşmasıyla başlayan sempozyumda, Prof. Attila Szabo’nun “Yapay Zekâ Kullanımı Bağımlılığa Dönüştürülebilir mi?” başlıklı sunumu ile ilke kez yapay zekâ teknolojilerinin bağımlılık açısından doğurduğu riskler bilimsel bir perspektiften ele alınmıştır. Bu çerçevede yapay zekânın bireysel kullanım

alışkanlıkları üzerindeki etkileri değerlendirilmiş ve olası bağımlılık gelişim mekanizmaları tartışmaya açılmıştır. Yapay zekânın bağımlılık açısından doğrudan bir risk faktörü oluşturmadığı, riskin daha çok kullanım biçimi ve yoğunluğu ile ilişkili olduğu sempozyumda değerlendirilmiştir. Bununla birlikte, çeşitli bağımlılık ölçütleri açısından ele alındığında yapay zekâ kullanımının davranışsal bağımlılıklara benzer örüntüler gösterebildiği de ifade edilmiştir.

Sempozyumun devamında Dr. Cristina Villalba-García, Dr. Léna Nagy, S. Agah Demirgöl, Bhavya Chhabra ve Neha Pirwani tarafından **dijital oyun ve kumar oynama davranışları, kompulsif cinsel davranışlar, problemli pornografi kullanımı, egzersiz ve akıllı telefon** gibi çeşitli davranışsal bağımlılık alanlarında önemli katkılar sunulmuştur. Dijitalleşmenin ortaya çıkardığı yeni bağımlılık türleri, risk faktörleri ve koruyucu-önleyici yaklaşımlar kapsamlı biçimde ele alınmış, bilimsel temelli değerlendirmeler ışığında bağımlılıklarla mücadelede uluslararası iş birliğinin önemi vurgulanmıştır.

Şekil 12. Davranışsal Bağımlılıklar Sempozyumu: Yapay Zekâ ve Sonrası Görselleri

5.1.2. İLAÇLARIN KÖTÜYE KULLANIMI DURUM DEĞERLENDİRME ÇALIŞTAYI

Yeşilay tarafından 5 Ağustos 2025 tarihinde “ilaçların Kötüye Kullanımı Durum Değerlendirme Çalıştayı” düzenlenmiştir. Çalıştayda, reçeteli ilaçların kötüye kullanımına dikkat çekilmesi ve bu soruna yönelik çözüm yollarının ele alınması amaçlanmıştır.

Yeşilay Genel Merkezi Sepetçiler Kasrı’nda Yeşilay Bilim Kurulu Üyesi Prof. Dr. Çiğdem Karakükcü’nün danışmanlığında gerçekleştirilen programa Emniyet Genel Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, İstanbul İl Sağlık Müdürlüğü, Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu (TİTCK), AMATEM, YEDAM ve üniversitelerin ilgili enstitülerinden uzmanlar katılmıştır.

Uzman katılımcıların sahadaki deneyimlerini ve gözlemlerini paylaştığı çalıştayda ilaçların reçetesiz ve kontrolsüz kullanımında yaşanan artışa dikkat çekilmiştir. Bu artışın hem birey sağlığı açısından hem de toplumsal düzeyde önemli riskler doğurduğu ifade edilmiştir. Tartışmalarda; sağlık, güvenlik, eğitim ve denetim alanlarında kurumlar arası iş birliğinin güçlendirilmesi gerektiği öne vurgulanmıştır.

Toplantıda dile getirilen sorun ve ihtiyaçlar doğrultusunda, Yeşilay bünyesinde bir bilimsel çalışma grubu kurulmasına karar verilmiştir. Bu grup aracılığıyla, ilaçların kötüye kullanımına yönelik önleme ve müdahale çalışmaları ile politika geliştirme süreçlerine katkı sunacak somut öneriler ve çıktılar üretilmesi hedeflenmektedir.

Şekil 13. İlaçların Kötüye Kullanımı Çalıştayı Karelere

Şekil 14. Çocukluk ve “Çocuk Dostu” Dijital Oyunlar Çalıştayı Karelere

5.1.3. ÇOCUKLUK VE ÇOCUK DOSTU DİJİTAL OYUNLAR ÇALIŞTAYI

Türkiye Yeşilay Cemiyeti ev sahipliğinde ve Medya Okuryazarlığı Araştırmaları Dergisi paydaşlığında, 4 Aralık 2025 tarihinde İstanbul Sepetçiler Kasrı’nda Çocukluk ve “Çocuk Dostu” Dijital Oyunlar Çalıştayı gerçekleştirilmiştir. Çalıştay, dijital oyun ekosistemini üretim, kullanım ve düzenleme boyutlarıyla bütüncül biçimde ele alarak; çocuğun üstün yararını önceleyen, uygulanabilir ve sürdürülebilir bir çocuk dostu oyun derecelendirme sistemi geliştirilmesine katkı sunmayı amaçlamıştır. Açılış konuşmaları, Yeşilay Bilim Kurulu Başkanı Prof. Dr. Murat Şentürk ile Medya Okuryazarlığı Araştırmaları Dergisi Baş Editörü Prof. Dr. Hediyeullah Aydeniz tarafından gerçekleştirilmiş; çalıştayın kavramsal ve ilkesel çerçevesi bu konuşmalarla ortaya konmuştur. Çalıştay kapsamında dünyada hâlihazırda kullanılan oyun derecelendirme sistemlerinin imkânları ve sınırlılıkları, bu sistemlerin dayandığı çocukluk anlayışları, dijitalleşme sürecinde ortaya çıkan yeni çocukluk biçimleri ve yapay zekâ gibi teknolojik gelişmelerin derecelendirme yaklaşımlarına etkileri çok disiplinli bir zeminde ele alınmıştır. Psikiyatri, psikoloji, sosyoloji, iletişim, eğitim ve hukuk gibi farklı alanlardan uzmanların katkılarıyla yürütülen tartışmalarda; yalnızca risklere odaklanan yaklaşımların ötesine geçilerek çocukların dijital iyi olma hâlini destekleyen ve bağımlılıkla mücadelede önleyici nitelik taşıyan bir derecelendirme sistemine ilişkin ilkesel çerçeve ve öneriler geliştirilmiştir.

5.2. BİLİMSEL TOPLANTI KATILIMLARI

5.2.1. ISAJE 2025 YILI TOPLANTISI

Uluslararası Bağımlılık Dergileri Editörleri Birliği (ISAJE), bağımlılık alanındaki dergilerin yayın kalitesini ve etik standartlarını geliştirmek amacıyla 2001 yılında kurulmuştur. Her yıl düzenlediği toplantılarla editörleri bir araya getiren ISAJE, akademik yayıncılığa yönelik rehber ve kaynaklar sunmaktadır. Yeşilay'ın hakemli dergisi *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, editöryal kalite ve yayın etiğine uyumu sayesinde Haziran 2015'te ISAJE üyeliğine kabul edilmiş ve bağımlılıklar alanında uluslararası akademik ağın bir parçası olmuştur.

2025 yılında ISAJE Yıllık Toplantısı, 8-10 Ekim 2025 tarihleri arasında Güney Afrika'nın Cape Town kentinde gerçekleştirilmiştir. Toplantıya *Addicta* Tütün Bağımlılığı Alan Editörü Doç. Dr. Volkan Kara katılmıştır. Uluslararası düzeyde editörleri, yayıncıları ve akademisyenleri bir araya getiren toplantı, bağımlılık alanında akademik yayıncılığın güncel meselelerinin ele alındığı, ortak strateji ve iş birliklerinin geliştirildiği bir platform sunmuştur.

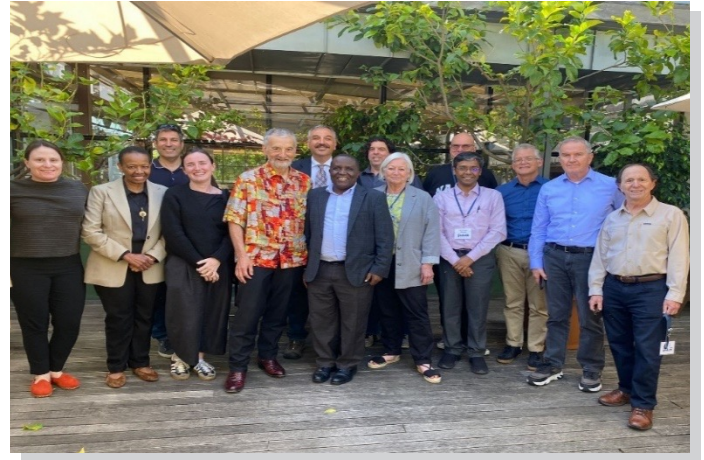
Toplantıda, bağımlılık alanında akademik yayıncılığa ilişkin ele alınan güncel konular şunlardır:

- Bağımlılık alanındaki dergilerde yayımlanan özel makale türleri (editöre mektup, davetli makale, derleme) ve makalelerin sayı, içerik ve yayımlanma şekline karar verme mekanizmaları,
- Bilimsel yayıncılıkta eşitlik ve çeşitlilik,
- Bağımlılık dergilerinde editöryal süreçlerde endüstri destekli araştırmaların riskleri ve bu risklerin yönetimi,

- Akademik dergilerin karşı karşıya olduğu güncel tehditler (ekonomik, sosyal),
- Yapay zekâ uygulamalarının yayın ve araştırma etiği üzerindeki etkileri,
- Yeni ve güncel eğitim ve paylaşım olanakları.

Toplantı kapsamında, bağımlılıklarla mücadele alanındaki güncel başlıklara ilişkin Yeşilay'ın bilgi ve deneyimine dayalı somut öneriler Doç. Dr. Volkan Kara tarafından paylaşılmış; bu öneriler toplantı kayıtlarına ve iş planına dâhil edilmiştir. Ayrıca daha önce ön talebi iletilen 2026 ISAJE Yıllık Toplantısı'nın İstanbul'da, Yeşilay ev sahipliğinde gerçekleştirilmesine ilişkin teklif detaylı biçimde sunulmuş ve resmî davette bulunulmuştur.

Programın Genel Kurul bölümünde, Yeşilay'ın *Addicta* dergisi ile birlikte 2026 ISAJE Yıllık Toplantısı'na ev sahipliği yapma teklifi değerlendirilmiş ve kabul edilmiştir. Buna göre, 2026 ISAJE Yıllık Toplantısı İstanbul'da, Yeşilay Genel Merkezi'nde gerçekleştirilecektir. Toplantının organizasyonu için ISAJE birimleriyle eşgüdüm içinde çalışacak yerel bir organizasyon komitesi oluşturulması planlanmıştır.

Şekil 15. ISAJE 2025 Yıllık Toplantısından Bir Kare

6. Lisansüstü Tez Araştırma Bursu Destek Programı

6.1. YEŞİLAY LİSANSÜSTÜ TEZ ARAŞTIRMA BURSUSU DESTEK PROGRAMI

Yeşilay Lisansüstü Tez Araştırma Bursu Destek Programı kapsamında bağımlılıklar alanında tez çalışması yürüten yüksek lisans, doktora ve tıpta uzmanlık öğrencilerine burs desteği sağlamaktadır. Program, Türkiye’de bağımlılıkla mücadeleye katkı sunacak disiplinler arası akademik araştırmaları teşvik etmeyi ve bağımlılık alanındaki bilimsel bilgi üretimini artırmayı hedeflemektedir.

Yeşilay Lisansüstü Tez Araştırma Bursu Destek Programı kapsamında aşağıda yer alan çalışma alanlarına yönelik tez çalışmaları değerlendirmeye alınmaktadır:

- Tütün Kullanımı ve Bağımlılığı
- Uyuşturucu Madde Kullanımı ve Bağımlılığı
- Alkol Kullanımı ve Bağımlılığı
- Teknoloji Kullanımı ve Bağımlılığı
- Kumar ve diğer davranışsal bağımlılık türleri

2014’ten bu yana 58 yüksek lisans, 54 doktora/tıpta uzmanlık öğrencisi olmak üzere toplam 112 lisansüstü öğrenciye tez döneminde burs desteği sağlanmıştır. Lisansüstü Tez Araştırma Bursu Destek Programı kapsamında yüksek lisans öğrencilerine 12 ay süreyle 6.000 TL, doktora ve tıpta uzmanlık öğrencilerine ise 18 ay süreyle 9.000 TL burs desteği verilmektedir.

Burs başvuruları her yıl iki dönem hâlinde, mart ve ekim aylarında çevrim içi olarak alınmaktadır. 2025 yılı ikinci dönem burs başvuruları 1-31 ekim tarihleri arasında alınmıştır. Başvuru değerlendirme süreci devam etmekte olup bir sonraki burs başvuru dönemi 2026 yılı mart ayında başlayacaktır.

Burs başvuruları hakkında daha detaylı bilgi edinmek için <https://www.yesilay.org.tr/tr/burs-basvurusu> adresini ziyaret edebilirsiniz.

Yeşilay Tezini Destekliyor

Bağımlılıkla Mücadele Mali Destek Programı kapsamında, bağımlılık alanındaki lisansüstü bilimsel çalışmaları ve araştırmaları desteklemeye devam ediyoruz.

Bağımlılık alanında yüksek lisans ve doktora tezi yazan öğrencilere burs desteği sağlıyoruz.

**BAĞIMLILIĞA
MÜDAHALE
MALİ DESTEK
PROGRAMI**

Şekil 16. Lisansüstü Tez Araştırma Bursu Destek Programı Duyuru Afişi

YEŞİLAY

yesilay.org.tr @ f X y in /1920yesilay